

Szakmai beszámoló a Nemzeti Kulturális Alap számára

pályázati azonosító: 203112/09360

Pályázat tárgya: Pásztor Emese: *Erdélyi török szőnyegek kiállítása 1914 c. kötet* megjelentetése magyar és angol nyelven.

Az Iparművészeti Múzeum az NKA Könyvkiadás Kollégiumának fenti azonosítószámú pályázatán 2.000.000.- Ft vissza nem térítendő támogatást nyert a török szőnyegek erdélyi történetét és az 1914-es nagy erdélyi török szőnyegkiállítást feldolgozó tudományos kiadvány magyar és angol nyelven történő megjelentetésére. Az Iparművészeti Múzeum az elnyert támogatás segítségével előkészítette és megjelentette a kötetet, 1200 db magyar és 800 db angol példánnyal, 328 oldal terjedelemben

A megjelent kötet végleges címe, magyar nyelven:

"Erdélyi török szőnyegek" az Iparművészeti Múzeum 1914. évi kiállításán és a források tükrében

A megjelent kötet végleges címe, angol nyelven:

'Transylvanian' Turkish Rugs. Tracing the Ottoman Rugs from the 1914 Exhibition in the Budapest Museum of Applied Arts

A kötet jelentősége és tartalma

1914. január 20-án az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum Radisics Jenő, a múzeum főigazgatójának vezetésével és Csányi Károly, gyűjteményi igazgató rendezésében megnyitotta minden idők legnagyobb, oszmán-török szőnyeget felvonultató kiállítását, amely a történeti Magyarország múzeumi, egyházi és magángyűjteményeiből 312 szőnyeget állított ki hat héten át. A nagysikerű kiállítás bezárását követően az eseményről, a kiállítás látványáról, a szőnyegek sokaságáról – e kiadvány megjelenéséig – mindössze a kiállítás magyar nyelvű, rövid leírásokat és 20 szőnyeg fekete-fehér fotóját tartalmazó vezetőjéből, egykorú szóhasználatával *Leíró lejírtomból*, illetve a kiállításon szereplő szőnyegek közül 30 szőnyeg színes nyomatát bemutató, 1925-ben megjelenő díszalbumból szerezhettünk tudomást.

Az 1914. évi Erdélyi török szőnyegkiállítás nemzetközi jelentőségét felismerve az Iparművészeti Múzeum több mint száz év elteltével tudományos munkát adott ki, melyben az erdélyi protestáns egyházközsegekben egykor őrzött oszmán-török szőnyegek legújabb forráskutatási eredményeinek közzétételén, az 1914-es kiállítás előzményeinek, történetének és jelentőségének ismertetésén túl a kiállítás „láthatóvá tételével”, az egykor kiállított szőnyegek –

lehetőség szerinti legteljesebb – bemutatásával kíván elődei dicső munkája előtt tisztelegni. A kötet szükségességét indokolja, hogy hiába foglalkoztatta régóta az Iparművészeti Múzeum szőnyegkutatóit az a kérdés, hogyan nézett ki a valóságban a hihetetlen mennyiségű szőnyeget felvonultató 1914. évi kiállítás, milyen élmény lehetett a sokféle török szőnyeget egyszerre látni, összehasonlítani, tanulmányozni, a kiállítás rekonstrukálásának lehetősége a 2000-es évek első évtizedéig csak vágyálom maradt.

Az erdélyi török szőnyegek kiállításához kiadott jegyzék 1914 óta a szőnyegkutatás egyik kiindulópontja, azonban a kiállítás kapcsán tervezett nagyszabású illusztrált katalógus sohasem jelent meg. Az 1914-ben Budapesten összegyűjtött szőnyegek jelentős része pedig a következő évtizedekben vándorútra indult, és eredetük a legtöbb esetben feledésbe merült. Egyedül az erdélyi szász evangélikus egyház tudta megőrizni azt a szőnyegállományt, amit 1912-14 folyamán Teleki Domokos és Csányi Károly felmért. Az erdélyi református egyházközségek eladták szőnyegeiket (ma egyedül a körösfői református templomban őriznek egy török szőnyeget), és nagyrészt Budapestre, illetve külföldre kerültek a magántulajdonban (így a Teleki Domokos gyűjteményében) lévő török szőnyegek. Jelen kiadványunk célja kettős: egyrészt feltárja az 1914-es szőnyegkiállítás szervezésének történetét, a kiállításon bemutatott szőnyegek eredetét; másrészt pedig egy páratlan nyomozás eredményeképpen közzéteszi, hogy az 1914-ben Budapesten kiállított szőnyegek jelenleg hol találhatóak. Ez a kutatómunka eddig 250 szőnyeg esetében vezetett eredményre – a fennmaradó példányokat egyelőre nem sikerült azonosítani (vannak olyan szőnyegek is, amelyek lappanganak, de most előkerültek róluk készült archív felvételek). Nyilván számolnunk kell bizonyos szőnyegek pusztulásával is – de az azért egyértelmű, hogy a nagy európai és amerikai múzeumok „ismeretlen eredetű” szőnyegeinek jelentős része Erdély területéről került a műkincspiacra.

Kötetünkben a szőnyegkiállítás történetét Pásztor Emese és Horváth Hilda tanulmányai dolgozzák fel, nagyszámú korábban ismeretlen adattári dokumentum feldolgozásával. Pásztor Emese a kiállítás helyét és tudománytörténeti jelentőségét elemzi, Horváth Hilda pedig elsősorban a magángyűjteményekben lévő szőnyegekre, a Múzeum és magángyűjtők együttműködésére fókuszál. Tanulmánykötetünk erdélyi kutatókkal – Ziegler Ágnessel, T. Horváth Iringóval és Csáki Árpáddal – együttműködésben készült el, és nekik köszönhetően részletesen be tudjuk mutatni az Erdélyi Evangélikus Egyház, illetve az Erdélyi Református Egyház szőnyegeinek sorsát, illetve még részletesebben a Háromszéken egykor fellelhető szőnyegek történetét. A kötet előkészítésének hosszú évei alatt az erdélyi és a hazai kollégák egymás munkáját támogatva, kiegészítve kutatták az erdélyi török szőnyegek forrásait és tárgyi emlékeit. A közös kutatómunkának köszönhetően minden eddiginél világosabban kirajzolódik Erdély szerepe az

oszmán-török szőnyegek megőrzésében és a múzeumi gyűjtemények felé történő közvetítésében. Kiadványunkkal új lendületet kívánunk adni a téma kutatásának, amely immár a páratlan 1914-es erdélyi török szőnyegkiállítás csaknem teljes anyagának ismeretében folyhat tovább.

A kötet tartalomjegyzéke:

Pásztor Emese: Bevezetés. A kiadvány születésének története

Ziegler Ágnes: „*Gott zu Ehren und der löblichen Zunfft, zur Zierde und Gebrauch...*”. Az erdélyi szász evangélikus egyház oszmán-török szőnyeggyűjteményei

T. Horváth Iringó: Az Erdélyi Református Egyház oszmán-török szőnyegei a 20. században

Csáki Árpád: Oszmán-török szőnyegek a háromszéki templomokban (17–19. század)

Horváth Hilda: Kiállítás – gyűjtők – szőnyegek

Pásztor Emese: Az Iparművészeti Múzeumban 1914-ben rendezett *Erdélyi török szőnyegek* kiállításáról, előzményeiről és utóhatásáról – mai szemmel

KATALÓGUS

- szerkesztői megjegyzések a katalógushoz
- Radisics Jenő előszava, 1914
- 13 egységre bontott, illusztrált katalógus, 312 tétel

FÜGGELÉK

- Térkép
- Helynévkonkordancia
- Kiállítók névsora katalógusszámokkal
- Bibliográfia
- Képek forrásai

A kötet szerzői:

CsÁKI ÁRPÁD történész, műemlékvédelmi szaktanácsos, Kovászna Megye Művelődési Igazgatósága, Románia

HORVÁTH HILDA művészettörténész, főosztályvezető, Iparművészeti Múzeum, Adattár

PÁSZTOR EMESE művészettörténész, főosztályvezető, Iparművészeti Múzeum, Textil- és Viseletgyűjtemény

T. HORVÁTH IRIÓ művészettörténész, Erdélyi Református Múzeum, Kolozsvár, Románia

ZIEGLER ÁGNES művészettörténész, osztályvezető, Műtárgyvédelmi osztály,

Ágostai Hitvallású Szász Evangélikus Egyház, Brassó, Románia

Angol fordítás: ALAN CAMPBELL

Bibliográfia és helynévmutató: SZEGZÁRDY-CSENGERY KLÁRA

A helynévmutató összeállításában közreműködött: ZIEGLER ÁGNES

Térkép: NAGY BÉLA

Olvasószerkesztő: SZEGZÁRDY-CSENGERY KLÁRA, KIRÁLY JUDIT

A kötetet tervezte: HAMVAS ANNAMÁRIA

Képfeldolgozás, nyomdai előkészítés: WILHELEM ZSOLT

Nyomdai kivitelezés: ADUPRINT NYOMDA

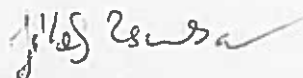
Fotósok: ÁMENT GELLÉRT, REGŐS BENEDEK, UDVARDI ÁRPÁD

További közreműködők: JÉKELY ZSOMBOR, KANCLER ZSÓFIA

Technikai paraméterek:

A kötet magyar és angol nyelven azonos kivitelben, 220 x 280 mm méretben, 328 + 4 oldalon, füles borítóval jelent meg. A magyar változatból 1200 db, az angol változatból 800 db. készült.

A szakmai beszámolót összeállította:

Jékely Zsombor

gyűjteményi főigazgató-helyettes

Iparművészeti Múzeum

2020. november 30.

Minta oldalpár a kötetből:

4). Ֆինանսական

Handwritten text on the bottom of the page:

Handwritten text on the bottom of the page:

[illegible]

4.3. Modelan eziqyug

[illegible]

Ministerio de Cultura y Patrimonio, bajo el lema "El patrimonio es el tesoro de todos", lanzó una campaña de sensibilización que busca promover el conocimiento y el respeto por el patrimonio cultural de la nación. La campaña se desarrollará a través de diversas actividades, como exposiciones, conferencias y talleres, con el objetivo de fortalecer el sentido de pertenencia y la identidad cultural de los ciudadanos.

6). *Madura siliqua*

Handwritten notes:

Handwritten note 1:
Handwritten note 2:
Handwritten note 3:
Handwritten note 4:

[illegible]44 *Shalashan arshoyr*[illegible]

Між іншим, однією з цілей своєї діяльності, він вважав і те, щоб допомогти українцям, які перебували в Росії, повернутися додому. Він вважав, що це було його обов'язком як українця. Він вважав, що це було його обов'язком як українця. Він вважав, що це було його обов'язком як українця.

SZAKMAI BESZÁMOLÓ B E T É T L A P
Könyv, kiadvány hagyományos megjelentetésének elszámolásához
A kiadásra megjelentetett mű

A mű/kötet kiadója:Iparművészeti Múzeum.....

.....
Szerző(k) neve: Pásztor Emese, Horváth Hilda, Csáki Árpád, Ziegler Ágnes

Szerkesztő(k) neve: Pásztor Emese

Fordító neve:...Alan Campbell

Mű végleges címe:... "Erdélyi török szőnyegek"

az Iparművészeti Múzeum 1914. évi kiállításán és a források tükrében

.....
A kiadvány nyelve(i):magyar, angol.....

Paraméterek

Példányszám (kinyomtatott).....1200 db magyar, 800 db angol...

Megjelenés időpontja:.....2020. november 30.

Formátum/méret:..... 220x280 mm

Kivitel (kötve, fűzve, egyéb):..... Céna füles borító, egységzsugor

Terjedelem (nyomdaí ívben):.....20 (328+4 oldal)

Nyomtatás (színek száma):..... 4+4 szín + gépilakk

Illusztrátor személye:...fotók.....Illusztráltság foka:...60....%

Végleges kereskedelmi ár:.....8000.- Ft

Terjesztés módja:.....saját bolt.....

Terjesztői jutalék.....%

A KIADVÁNY ISBN és/vagy ISSN száma: 978-615-5217-39-5

978-615-5217-40-1

ISBN

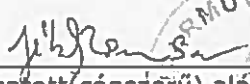
ISSN

A mű kiadásának szakmai vonatkozásai, tapasztalatai, a megvalósítás eredményessége:

A csatolt szakmai beszámolóban részletezve.

.....
.....
.....
.....

___Budapest, 2020. november 30.
dátum

a Támogatott(cégszerű) aláírása
PH

